

MIHAIL D. KORNE.

PACTUL DE QUOTA LITIS E VALABIL

MEMORIU

PRESENTAT

INALTEI CURȚI DE CASAȚIUNE IN AFACEREA PAZU

BUCURESCI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE CAROL GÖBL

Furnisor ai Curții Regale

16, STRADA DOAMNEI, 16

1897

MIHAIL D. KORNÉ.

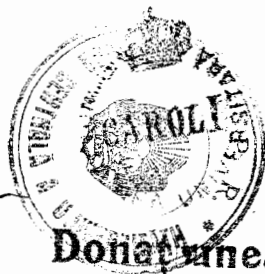
~~no.~~ A. 63.471.

PACTUL DE QUOTA LITIS E VALABIL

MEMORIU

PRESENTAT

INALTEI CURȚI DE CASAȚIUNE IN AFACEREA PAZU

Donatanea
N. MANDREA

BUCURESCI

INSTITUTUL DE ARTE GRAFICE CAROL GÖBL

Furnisor al Curții Regale

16, STRADA DOAMNEI, 16

1897

PACTUL DE QUOTA LITIS E VALABIL

Memoriu prezentat Inaltei Curții de casație în afacerea Pazu.

Obiectul acestui studiu e de a stabili că pactul de *quota litis*, nefiind contrariu legilor, ordinei publice, sau bunelor moravuri, e valabil.

Acest memoriu însă, ne având pretențiunea de a constitui o monografie asupra acestui subiect, ci merit fiind a răspunde la un mijloc de casare, discuțiunea nu se va face *in genere, in abstracto, ci in specie.*

Incepem dar prin a preciza împrejurările și condițiunile în cari acest pact s'a produs.

La 18 August 1883 și la 5 Septembre 1883 prin contractele autentificate de Tribunalul de Notariat din Dolj la Nr-ii 921 și 1009 din acel an, cum și prin contractul cu data de 23 August 1883 autentificat de acelaș Trib. la No. 941/83, între Ioan Pazu, avocat înscris în baroul de Craiova, și Stefan Ionescu, T. Ionescu, Diță I. Vlad, Nicolae P. Mazilu, Constantin P. Mazilu, Ilie Ionescu și Gheorghita Barbu Marin Curelaru, cu autorizarea soțului său Barbu M. Curelaru, s'a convenit ca Ioan Pazu să pună munca și cheltuețele necesare pentru susținerea unui proces, *care la acea epocă să găsea pendinte dinaintea Curții din Bucu-*

resc, iar cei-lalți să dea lui Pazu ca plată jumătate din moșia și venitul ei, *în cas de a se câștiga procesul*; iar *în cas de pierde*, Pazu să nu aibă nici o pretențiune.

Aceste fapte le stabilim reproducând aproape textual Considerantul curții de fond.

Notăm în trecătoare că, în momentul când acest contract a intervenit, procesul nu mai era de resortul Curții în jurisdicțiunea căreia Pazu își exercita obicnuit profesiunea de avocat.

Mai la vale, în decisiunea sa, Curtea constată că, de la 1883 și până în 1890, Pazu de abia după 7 ani a putut să obție decisiunea Curții de Casație, care a recunoscut moștenitorilor dreptul de proprietate asupra moșiei Valea-Anilor; iar în ce privește pretențiile Primăriei contra moștenitorilor, ele se află și astăzi pendinte la Curtea din Galați, așa că în tot acest interval de timp, Ión Pazu și-a pus munca sa și a *cheltuit continuu cu transportul* său înaintea diferitelor instanțe din țară, *cu taxele procesului și plata alor advocați ce a angajat*.

Mai constată încă Curtea că: «Pazu a mai plătit avocatului M. Eliescu, care a fost angajat înaintea sa la instanțele din Craiova, fapt care s'a afirmat de Pazu și nu s'a contestat de moștenitori.»

Imprejurările și condițiunile în cari s'a contractat fiind cunoscute, trecem la chestiunile de drept.

A. Pactul de quota litis conține el în sine ceva de imoral sau de contrariu legilor ?

Răspunsul este *nu*, fără ezitațiune, *nu*.

Sub reserva respectului moralei și al ordinii publice, libertatea transacțiunilor este un principiu generalminte admis în Statele moderne civilizate.

A cere o plată pentru serviciile ce aduci, nu este nici imoral, nici oprit de ver-o lege. A face comerciul său a exercita o industrie nu este incompatibil cu cinstea nici cu interesul general.

Ce face particularul, omul de afaceri, — presupun că nu e avocat — când pentru un preț consistând într'o cotă-parte din câștigul ce se va realiza, se obligă a urmări, cu toate speșele lui, un proces început, sau de început?

În primul loc el își vinde sau închiriază munca lui, serviciile lui. În al doilea rînd el încheie un contract aleatoriu, consistînd în anticiparea tuturor cheltueșilor, în prestarea muncii sale, în perderea timpului său, în schimb de ce? pôte de nimic, dacã nu reușește; de ceva, fie mult chiar, dacã succesul încununã silințele sale! Și, în fine, ca mijloc pentru a ajunge scopul i se dă mandatul de a reprezenta pe acel care, în urma unui asemenea contract înțelege a nu mai avea nici grijă, nici cheltuială: a aștepta și a primi rezultatul *de-a gata*.

În acéstă succesiune de contracte, care este cel imoral sau oprit de lege? Nici unul: tustrele sunt prevădute și regulamentate de lege.

Dreptatea de-o parte, și economia politică d'altă parte, cer ca o proporțiune ore-care să existe între muncă și salariu. Dar tot atît de imperios reclamă dreptatea și economia politică ca un serviciu să fi plătit în proporțiune cu beneficiul ce procură aceluia ce-l primesce.

Din combinarea acestor două principii rezultă acest alt principiu că în astă lume lucrurile n'au un preț absolut: totul e relativ.

Un om de geniù, cu tôte descoperirile-î minunate, de care posteritatea se va mîndri, móre de fóme: Contimpuranii nu-l înțeleg, nu-l apreciază.

Un alt om, cu puțin sau chiar fără talent, a ghicit gustul contimpuranilor: din lesniciósa-î fecunditate adună comori.

Acest rezultat e trist din punctul de vedere, al rațiunii; dar, în numele moralei, cine l'ar putea blama?

S'a discutat mult și lung timp în Franța asupra validității pactului *de quota litis*, mai cu sémă cu ocasiunea ivirei unei industrii nooi, *acea a căutătorilor de moșteniri, les chercheurs de successions*.

Cu înaintarea civilizațiunii a crescut înverșunarea luptei pentru existență, și ca consecință diferite industrii noi au ieșit la ivélă. Astăzi în centrurile populóse din Franța se găsesc adevărate stabilimente cu singura menire de a esercita industria căutării moștenirilor. In vastele lor biurouri, adevărate agenții, ómení de afaceri, licențiați sau doctori în drept, nu se ocupă și nu se preocupă de cât de descoperirea moștenirilor, cari se deschid și de moștenitorii chemați a le dobândi. Viața lor se petrece cercetând actele stării civile, culegând tradițiunile, svonurile locali, consulând oficierii ministeriali, notari, avuați sau portărei, cutree-rând orașele din Franța și din străinătate ca nisce turiști. In fine, când a aflat că este o moștenire deschisă, importanța ei, și moștenitorii în drept de a o primi, se presentă la acești din urmă și le propune, în schimbul unei răsplă-tiri de atât la sută din ce se va realisa, să le descopere secretul existenței acelei moșteniri, să stabiléscă dreptul lor, să-i pună în stăpânire. Pe lângă acestea, el ia asupra-și tóte cheltueele de înregistrare, de judecată și alte necesarii, pentru a ajunge scopul, și primesce ca, în cas de neisbândă să suporte singur cheltuielile și munca zadarnic perdute, fără nici un recurs contra moștenitorilor.

Relativ la aceste contracte s'a pus cestiunea tocmai *acea pusă de mine* în capul acestei secțiuni a lucrării și s'a răs-puns, în definitiv, pe aceleași considerante, în sensul în care am conchis, adică că un asemenea contract nu conține în sine nimic de imoral nici de contrariu legilor. Recomand asupra acestei materii luminosul studiú făcut de

de A. Thiroux, publicat în *Revue pratique de droit français* pe anul 1867, vol. 23, pag. 357 și urm., pe care n'am făcut de cât a'l rezuma în paginile anteriore.

Cu tóte acestea, în practică, aceste convențiuni au fost mult timp anulate fie în tot fie în parte.

De unde provenea acéstă putere exorbitantă?

Ea se sprijinea pe douë rațiuni: una trasă din considerațiuni de fapt, cea-laltă din considerațiuni de drept.

Că împrejurările de fapt pot să justifice anularea unui asemenea pact, este neîndoios; căci am uitat de a spune că, acest contract, ca tóte contractele, nu póte produce efectele lui de cât atât cât nu este opera saú rezultatul manoperilor fraudulóse.

Dar în drept?

Jurisprudența vedea în acest contract complex predominant contractul de mandat, și, în cât privesce contractul de mandat, a afirmat o teorie, care a atras și a fixat atențiunea lumii.

Iată acea teorie: reproduc după lucrarea d-lui A. Thiroux:

«D'après cette théorie, le mandat par sa nature même et quant aux stipulations relatives à la rétribution du mandataire, échappe aux règles ordinaires des conventions. L'article 1134 (969 C. Civ. Rom.) ne peut lui être rigoureusement appliqué, et les juges conservent, malgré toute stipulation contraire, un pouvoir souverain pour arbitrer la rémunération et réduire celle qui aurait été convenue.»

Ce valóre juridică are acest sistem?

El pune contractul de mandat în afară de dreptul comun. Pe ce întemeiază partizanii acestuí sistem acest drept excepțional?

Reproduc după Thiroux motivele invocate de dînșii:

«Dans le droit romain, disent-ils, le mandat était gratuit par essence (Paul, D., L. 1, § 4 Mandats); on n'admettait le paiement d'honoraires qu'après l'accomplissement

«de l'opération et comme un témoignage de la gratitude volontaire du mandant (Ulpian, D., L. 6, cod.); dès lors ces honoraires devaient être abandonnés à son appréciation arbitraire.

«Dans notre droit, ajoutent-ils, le mandat, il est vrai, n'est plus gratuit par essence; on peut en stipuler la rémunération; mais il n'en reste pas moins gratuit par nature et jamais on ne pourra lui en lever entièrement ce caractère pour le faire dégénérer en contrat commutatif ordinaire. Il a pour mobile nécessaire la bienveillance et le dévouement. Ainsi, dit en concluant Mr. Troplong, qui soutient cette doctrine: Les honoraires du mandataire, alors même qu'ils sont réglés par la convention ne sont pas entièrement soumis comme le prix du louage à la volonté des parties, parce que la dignité des professions libérales impose à ceux qui les exercent une juste mesure à laquelle l'arbitraire du juge doit les ramener quand ils s'en sont écartés par des exagérations.»

Acastă doctrină era, în genere, adoptată de jurisprudență până la 1863.

In contra acestei doctrine s'aũ resculat și cu energie aũ combătut'o, Demolombe, Rev. de législ., t. 26, p. 447; Massé și Vergé asupra lui Zaharia, t. 5, p. 754, nota 11, pag. 49; Domenget, despre Mandat, t. I, No. 152, și Am. Boulangier, în nota de sub decisiunea Curții de Casație din 7 Mai 1866 (pe care o vom reproduce mai jos), Sirey 66, 1, 273.)

«L'inviolabilité des conventions, dit M-r Démolombe, est une des bases les plus essentielles du droit, une de celles qu'il faut toujours, autant que possible, le plus scrupuleusement maintenir. Quant au motif tiré de la gratuité du mandat, je le réfute en disant que si la gratuité est le caractère du mandat, c'est son caractère naturel seulement, et non pas essentiel. Il ne serait pas sans danger

«de ne voir toujours dans le mandat qu'un pur contrat de bienfaisance, n'ayant ou ne devant avoir d'autre mobile que l'amitié. En résumé, j'estime que hors le cas de violence, d'erreur, ou de dol, dans le consentement exprimé par le mandant, le salaire promis doit être payé.»

În timpurile din urmă s'a mai invocat un argument nou: taxele ofițerilor ministeriali sunt de ordine publică; ori-ce sporire a onorariilor este nulă.

Aceste principii sunt aplicabile și agenților de afaceri, și chiar *a fortiori*, fiind-că ei oferă mai puține garanții.

Baza acestei teorii este taxa impusă ofițerilor ministeriali cu un caracter ôre-care de ordine publică. Dar ce are a face taxa, când e vorba de cei-l'alți mandatarî în genere, de agenții de afaceri în specie?

O taxă e necesară când concurența nu e liberă, când există un monopol care asigură dețitorului acestui monopol un drept privilegiat. În asemenea condițiuni se găsesc notarii, avuații, portăreii, în Franța; portăreii numai la noi Agenții de afaceri însă și cei-l'alți mandatarî, în Franța ca și la noi, au rămas cu totul în dreptul comun. Concurența și meritul sunt singurii taxatori.

Față cu aceste argumente, și jurisprudența în Franța s'a închinat adevăratelor principii, și părăsind rătăcirile din trecut, a adoptat doctrina, care propoveduesce sincera interpretare a legilor.

Iată specia:

La 18 Martie 1843, d-șora Thévenin, veche artistă de la Operă murea în Fontainebleau, lăsând o avere mobilară de aproape un milion. Ea nu lasă testament și moștenitorii săi erau necunoscuți.

D-l Navoit, unul din cei mai dibaci căutători de moșteniri după acele vremuri, după multe cercetări, demersuri, și cheltueli, isbutind a descoperi pe moștenitori, închee cu ei o convențiune prin care ia în sarcina sa anticiparea cheltueleur

și toate demersurile, fără nici o indemnitate în cas de re-
isbândă, și, ca preț al destăinuirii moștenirii și al servici-
ilor ce era chemat a face, stipulează o a treia parte din
ceea ce efectiv și net va rămâne în moștenire.

În urma plății datoriilor relicatul de împărțit fiind de
300.000 fr., Navoit primi 100.000 fr.

Zece ani în urmă moștenitorii cereau înapoi ca nedatorit
onorariul plătit, conform convențiunii.

Tribunalul, Curtea de Apel și Curtea de Casație, res-
ping cererea.

Reproduc *in extenso* atât sentința Tribunalului cât și
deciziunea Curții de Casație (Curtea de apel confirmă prin
adoptare de motive); în ele sunt luminos afirmate adevăratele
principii în materie.

Sentința Tribunalului Civil al Senei:

«Le tribunal :

«Attendu que les conventions légalement formées tiennent lieu de
«lois à ceux qui les ont faites quand d'ailleurs elles ont une cause
«licite;

«Attendu que la révélation d'une succession inconnue à celui à
«qui elle est échue est une cause licite de la convention qui in-
«tervient entre le révélateur et l'héritier, puisque la révélation con-
«stitue un service rendu, pour lequel une rémunération peut être
«stipulée;

«Attendu, dans l'espèce, qu'il est constant en fait que les femmes
«Aubert, Mongin et Mansiot ignoraient l'existence et le décès de
«Chaterine Thévenin et leur parenté avec cette dernière, de telle
«sorte que la révélation à elle faite des droits qui leur étaient
«échus constituaient non seulement une cause licite en elle-même
«mais encore dans la circonstance, une cause réelle de la conven-
«tion intervenue entre elles et M. Navoit par l'acte notarié du 1-er
«juin 1843;

«Attendu que le consentement des héritiers de Catherine Thé-
«venin à la dite convention et à la cession par eux faite au pro-
«fit de Navoit du tiers de l'actif leur revenant dans la succession
«révélée a été parfaitement libre et réfléchi, puisque la valeur
«aproximative de leurs droits leur a été déclarée, et qu'ils ont pu

« dès lors apprécier la portée de leur engagement en tenant compte
 « tant du bénéfice inattendu qui en résultait pour eux que des
 « chances aléatoires qui restaient à la charge de Navoit ;

« Attendu, d'un autre côté, que si, en pareille matière la fraude
 « peut être plus facilement présumée que dans les cas ordinaires,
 « il n'est, cependant pas, dans l'espèce, justifié d'aucunes manoeu-
 « vres ayant à un degré quelconque un caractère dolosif et fraudu-
 « leux, à l'aide desquelles le consentement des dits héritiers aurait
 « été surpris ; qu'ainsi la convention attaquée dont la cause est
 « licite et qui d'ailleurs est régulière, a été légalement formée ; qu'elle
 « est par conséquent obligatoire et que la veuve Aubert et consorts
 « ne sauraient dès lors être fondés à demander la restitution des
 « sommes touchées par Navoit en vertu de la dite convention, ni être
 « admis à prétendre, en reconnaissant qu'une rémunération est due
 « à Navoit, que celle qui a été librement stipulée et consentie est
 « sujette à réduction ;

« Attendu que la réduction demandée ne saurait être accueillie
 « alors même que l'on devrait considérer le contrat intervenu comme
 « constituant un mandat donné par la veuve Aubert à Navoit, et la
 « réclamation stipulée comme le salaire de ce mandat ;

« Qu'en effet, aucune loi n'excepte le mandat de la règle géné-
 « rale qui fait du contrat la loi des parties contractantes, que la
 « législation spéciale aux officiers ministériels ou publics qui ont un
 « tarif ou qui sont soumis à une certaine discipline ne saurait être
 « étendue aux mandats ordinaires, et par conséquent aux agents d'aff-
 «aires dont les rapports avec leurs mandants restent sous l'empire
 « du droit commun et des conventions particulières.

« Que sans doute, lorsque le mandataire n'a pas fait tout ce qu'il
 « devait faire, les tribunaux peuvent intervenir pour réduire le sa-
 « laire ou le proportionner à l'exécution du mandat, mais que, lors-
 « que le mandat a été pleinement rempli et que le mandant ne peut
 « plus se délier de ses obligations envers le mandataire ; que, sans
 « doute encore, si le consentement du mandant n'a pas été libre,
 « s'il a été obtenu à l'aide de manoeuvres plus ou moins fraudu-
 « leuses, les tribunaux peuvent substituer leur appréciation à celle
 « qui n'a pas été valablement faite par les parties ; mais que, d'après
 « ce qui a été déjà constaté, rien de semblable ne se rencontre dans
 « l'espèce.

« Par ces motifs.

« Déclare la veuve Aubert et consorts mal fondés, etc. »

«La Cour de Paris a confirmé ce jugement par arrêt en date du 27 juin 1863.»

Iată și deciziunea Curții de Casație:

«La cour: sur le moyen tiré de la violation des articles 6 et 1132 C. N. et la fausse application des articles 1134, 1963 et 1999 du même code; attendu que l'arrêt constate en fait que le consentement donné par les femmes Mongin au traité du 1-er juin 1843 a été de leur part un consentement parfaitement libre et réfléchi, et qu'il est impossible de trouver dans la cause aucunes manœuvres ayant a un degré quelconque un caractère dolosif ou frauduleux à l'aide desquelles le consentement des femmes Mongin aurait été surpris; que cet arrêt constate encore en fait et en particulier en ce qui concerne la part allouée à Navoit dans la succession de la demoiselle Thévenin, que cette cession a été librement stipulée et librement acceptée; *qu'enfin elle n'est pas seulement la représentation des honoraires exigés par l'agent d'affaires; mais qu'elle est encore, pour une partie considérable, le prix de l'avantage important que Navoit faisait aux femmes Mongin en leur révélant une succession qui devait les enrichir et qu'elles auraient complètement ignorée sans lui; qu'enfin il fallait aussi faire entrer en ligne de compte, dans cette allocation de 100.000 frs., les chances que Navoit prenait à ses risques et périls et qui auraient entraîné pour lui une perte d'argent considérable si le procès avait été perdu.*

«Attendu que, dans de pareilles circonstances, l'arrêt attaqué n'a nullement contrevenu aux articles 6 et 1131, mais qu'il a au contraire fait la plus saine application des articles 1134, 1064 et 1999 C. N., en décidant que le traité du 1-er juin 1843 devait faire la loi des parties et ne pouvait être modifié par le juge dans aucune partie de ses stipulations.

«Par ces motifs rejette» (7 mai 1866) (1)

B. De ce pactul de quota litis este interzis avocaților în Franța?

De abia am pus această întrebare, și îmi vine imediat în minte o alta: dar ore în realitate acest contract este interzis avocaților?

Să examinăm această primă chestiune.

În Franța, ca și la noi, art. 1.597 C. Nap. (1.309 C. Civ. Rom.) interzice avocaților de a se face cesionari de drepturi litigioase în resortul Curței în care dînșii își exercită obicînit profesiunea.

Pactul de *quota litis* cade el sub aplicațiunea art. 1.597?

După definițiunea ce am dat, și analiza ce am făcut asupra acestui contract, mi se pare că ori-ce analogie, ori-ce apropiere cu actul prohibit de art. 1.597 trebuie să fie înlăturată.

Pactul de quota litis nu constituie o cesiune de drepturi litigioase și acesta este de ajuns pentru ca să nu fie permis de a-l strecura în o dispozițiune excepțională, cum este cea a art. 1.597, dispozițiune excepțională, ȳic, fiind-că atinge libertatea transacțiunilor și conține o știrbire a capacității unei categorii de persoane.

Laurent, (v. 24, No. 60, pag. 70) ȳice: «*Nous croyons, avec Duvergier, que l'article 1.597 est inapplicable.*»

Înalta noastră Curte de Casație s'a pronunțat în acelaș sens. Iată ce ȳice ea în decisiunea sa No. 265 din 23 Maiu, 1895:

«Avend în vedere decisia supusă recursului, din care reese că între d-na Fani Herdan și H. Rosetti, avocat, s'a format o convențiune în sensul ca d-l Rosetti să facă demersurile ce va crede necesar pentru a obține de la Primăria Capitalei expropriarea unui imobil al numitei d-ne din strada Bradului No. 8, cu 12.500 lei, și ca răsplată suma care va trece peste cei 12.500 lei.

«Avend în vedere art. 1309 C. Civ. comb. cu art. 1403 C. Civ.

«Considerând că principiile din aceste texte de lege numai atunci au aplicațiune, când este vorba de cesionarea unui drept litigios.

«Că, în specie, nu putea fi vorba de vre-o cesiune și nici de existența unui drept litigios, ci de asigurarea unei remunerații cui-va în general, în cas când s'ar fi produs faptul enunțat prin convențiune.

«Că acest fapt fiind împlinit și cerându-se remunerația, acesta nu să putea refuza recurentului pe temeiul art. 1309 C. Civ. din Codul Civil, și convenția nu se putea declara nulă pe temeiul acestui articol.»

Dacă dar articolul 1597 (1309) nu conține pactul de quota litis în prohibițiunea sa, care este textul altul de lege care opresce acest contract? Un text special espres nu se invocă de nimeni: Laurent, (ibidem p. 71) ne spune: «Duvergier croit qu'on en pourrait demander la nullité par le motif qu'il est contraire à l'ordre public» și adaogă:

«Les motifs invoqués par Portalis sur l'article 1597 s'appliquent à la *quota litis*. C'est toujours avilir le saint ministère de la justice que de le souiller par les sordides calculs de la cupidité.»

In Pandectele franceze V^o. *Avocat* citesc:

«No. 1355. Le pacte *de quota litis* a été proscrit de tout temps comme contraire à la morale. (L. I. Dig., De extraord. coquit; L. 6, C. de postulando; Merlin, V. Honoraires, 51).»

«No. 1356. «L'avocat, dit M. Cresson, ne doit avoir dans les procès qu'il plaide que l'intérêt de la vérité et du droit de son client; il compromet son indépendance et sa dignité s'il en accepte un autre.» (T. I. p. 334).

«No. 1362. Un arrêté du 4 Mai 1852 s'exprime ainsi: «L'honoraire à forfait, ou proportionnel, n'est compatible ni avec les sentiments d'indépendance et de dignité dont l'avocat ne doit jamais se départir dans l'exercice de sa profession.» (Cresson, t. I, p. 341).

Să ne oprim puțin asupra acestor citațiuni și să discutăm.

Laurent ne spune că motivele invocate de Portalis asupra articolului 1597 se aplică și la quota litis.

Care sunt acele motive?

Iată-le rezumate de Laurent:

«à propos des juges: on voulait écarter d'eux jusqu'au soupçon de mêler des vues d'intérêt privé avec les grands intérêts publics confiés à leur sollicitude»

. «pour les mettre à l'abri du soupçon d'abuser de leur autorité.»

. «Cette disposition est la sauvegarde des justiciables. Un juge est établi pour terminer les contestations des parties, et non pour en trafiquer».

. «La prohibition, n'est qu'une conséquence des principes religieux qui veillent sur la sainteté de leur ministère.»

«Voilà, adaugă Laurent, ce qu'on trouve dans le discours de Portalis: mais il ne parle que des magistrats; l'influence des avocats est moindre.»

Troplong dit très bien, que leur ministère honorable «doit être pur de tout trafic sordide et de toute vile spéculation sur la position des pauvres plaideurs.»

Dacă desbrăcăm această espunere de motive de esagerarea și rodomontada obicinuită oratorilor contemporani ai marelui Revoluțiunii, trebuie să recunoștem că erau și sunt motive puternice pentru a proibi judecătorilor și avocaților cumpărarea de drepturi litigioase pendinte înaintea tribunalului său Curței în circumscripția cărora ei funcționează.

În asemenea contracte e tot-d'a-una de temut influența acelor cari, grație științei și pozițiunii lor, ar fi gata să abuzeze de una și de alta în paguba împricinaților neprietenosi, ignorați și lesne credători.

Înțeleg foarte bine primejdia ce ar resulta din cauza înegalității situațiunilor din punerea față în față în asemenea contracte, a împricinatului cu un avocat sau un judecător. Împricinatul nu-și poate da o sémă esactă de dreptatea, de

fundamentul cererii sale; avocatul său judecătorul, ca specialiști n'au de cât să-î ridice orî-ce speranță sau să-î mărescă în mod falacios și cu esagerațiune dificultățile izbîndei, pentru ca, pe nimic, să-î cumpere dreptul. Unde mai puî și téma împricinatului să nu indispuie pe judecătorul chemat în urmă a-l judeca.

Pentru aceste cuvinte speciale înțeleg prohibițiunea cumpărării proceselor conținută în art. 1597 C. N. judecătorilor și avocaților cari, eventual pot fi chemați a le judeca, sau a le pleda. Indată ce dreptul litigios e în afară de resortul Tribunalului său Curții, pe lângă care judecătorul său avocatul funcționează, prohibițiunea încetază.

Dar ce să șicem de un motiv ca acesta? «La prohibition n'est qu'une conséquence des principes religieux qui veillent sur la sainteté de leur ministère?»

Dacă acésta ar fi adevărat, sfințenia ministerului lor ar trebui să-î întovărășescă pretutindenî pe avocați și pe judecători, și să le interdică în mod absolut asemenea operațiuni. Așa ar cere logica și *religiozitatea principiilor*.

Să examinăm acum dacă aceleași motive se pot aplica și explica când e vorba de pactul *quota litis*.

În prima linie, o observațiune: Nu sciū cum se petrec lucrurile în Franța; dar în România afirm, fără témă de a fi desmințit, că nu avocații alérgă după pactul *quota litis*. Care este avocatul care în locul unei remunerațiuni fixe, sigure, în cele mai multe casuri pentru cea mai mare parte anticipată, proporționată cu timpul, munca, și silințele puse, și cu importanța afacerii, ar preferi o remunerare ne-sigură, mai bogată póte, dar aleatorie, și ce e mai grav, pe lângă muncă și timp, să risce și parte din economiele adunate? Să nu rămâie nici o îndoială că dacă avocatul consimte la un asemenea contract el nu o face de cât «à son corps défendant»: Dumneșeu scie la ce stăruinți, la ce considerațiuni, cu totul străine de interesul lui, el se plécă, și nu se supune

